

Il·lustració d'Antoni Raja i Enrich. *El Bruc*, 1808. Igualada: Publicacions Anoia, SL, 2008, p. 29

LA BATALLA DEL BRUC VISTA PELS FRANCESOS

MATIES REMISA

La batalla del Bruc del 6 de juny de 1808 fou la primera topada seriosa entre les tropes napoleòniques invasores i la resistència catalana. Els militars i agents francesos destacats a Catalunya hi fan referència i la destaquen no per la seva magnitud —la consideren un simple combat sense gaire relleu militar—, sinó pel punt d'inflexió que suposa en el capteniment de la població catalana respecte de l'ocupació bonapartista: de l'acceptació més o menys resignada es passa a la revolta oberta contra els soldats imperials.

EL GENERAL PORTE

El relat més detallat de la batalla procedeix del general Porte,¹ cap d'estat major del Cos d'Exèrcit dels Pirineus Orientals comandat per Philibert-Guillaume Duhesme:

«En aquest temps el general Schwartz es dirigia per la ruta de Lleida cap a Manresa amb l'objectiu de visitar i escorcollar el Convent de Montserrat, on se sabia que hi havia grans concentracions (d'insurgents).

La seva columna va travessar en principi tranquil·lament els tres petits pobles que es troben en aquesta ruta i fins i tot va ser força ben acollida per les seves autoritats, però arribat al peu del Montserrat la columna fou atacada per una multitud considerable de paisans armats entre els quals es trobaven molts desertors espanyols de tots

els regiments. El general Schwartz els atacà ben aviat i els forçà cap a un petit poble que es diu Bruch; fou aleshores que va sentir tocar el tambor pertot arreu, i que va saber que a tots els indrets on havia passat pel matí i la vetlla, feien malbé els camins, tallaven els ponts i barraven els carrers. Va creure que era el seu deure abandonar l'expedició per combatre aquestes noves insurreccions i desfer la ruta; va retrocedir tot seguit i forçà amb molta bravura Esparraguera, Martorell i Molins de Rei, malgrat la viva resistència de la població d'aquests indrets reunida a la dels municipis dels encontorns, el furor i l'acarnissament de la qual contra els francesos arribaven al punt que les dones i els infants llançaven pedres i tot el que es trobaven a les mans, al cap dels nostres soldats. Les concentracions (d'insurgents) que havia batut el flanquejaven malgrat això amb un foc continu, del qual alguns trets venien a colpejar en el centre de la columna. Després d'una marxa molt llarga i molt penosa en la qual va perdre una peça de canó per la caiguda d'un pont que els insurgents havien incendiat i que s'ensorrà en el moment de passar-hi per sobre, va arribar (Schwartz) el 8 de juny al darrere de Molins de Rei, on va prendre posició esperant noves ordres».

1. Archives Nationales, París. AF IV 1621. «*Resumé des Opérations militaires. Corps d'Armée des Pyrénées Orientales*» (general Porte, desembre 1808).

L'OFICIAL G. LAFFAILLE

L'oficial G. Laffaille,² que va participar en la campanya del Cos d'Exèrcit dels Pirineus Orientals a Catalunya, escriu a les seves memòries que la retirada del Bruc de la columna dirigida per Schwartz el 6 de juny de 1808 va afavorir molt els insurgents antinapoleònics. «Així, des del primer dia de les hostilitats, els catalans, encara sense caps i gairebé sense armes, van veure les nostres tropes fugir davant d'ells». Això acabà d'inflamar els esperits i l'orgull nacional, i, segons Laffaille, es pot dir amb raó que fou de Montserrat d'on partí l'espurna que incendià tot Catalunya. «Bandes de desertors, de contrabandistes, d'homes sense opinió (puix són gairebé sempre aquests homes que hom veu figurar els primers a les revolucions, fins i tot les més legítimes), recorrien les viles i els burgs, i els forçaven a declarar-se contra nosaltres, degollant sense pietat els governadors, els magistrats, els habitants pacífics, que volien mantenir la tranquil·litat», com el governador de Vilafranca.

Laffaille afegeix que des del dia següent al combat del Bruc, els insurgents s'havien escampat multitudinàriament pels volts de Barcelona, atacant inclús les muralles, i es feien forts a Molins de Rei i a Sant Boi de Llobregat, d'on els desallotjà el general Duhesme. Els monjos recorrien les línies excitant-los al combat. El militar francès fa un interessant anàlisi del canvi d'actitud que es produeix aleshores en les elits catalanes:

«En aquesta època, els caps civils i militars, i gairebé tots els habitants que tenien alguna cosa a perdre, tremolaven encara davant la sola idea de lluitar contra el poder colossal de França. Semblaven deplorar l'encegament de llurs com-

patriotes; però els esdeveniments van provar el poc cas que hom havia de fer del seu discurs. Canviant ben aviat de conducta i de llenguatge, després d'haver començat per plànyer els insurgents, els excitaren ells mateixos i acabaren per dirigir-los».

La segona retirada del Bruc, conclou Laffaille, va ser «menys concebible encara que la primera». Els dos encontres «a penes mereixien el nom de combats».

L'AGENT CHARLES BLONDEL

L'agent francès Charles Blondel, que va residir a Barcelona durant tot el període de la guerra, primer com a informador del ministre d'Afers Exteriors, després com a comissari de policia, i per fi com a gerent del consolat francès a Barcelona, ens presenta en un dels seus primers informes titulat "Rapport sur Barcelone et les Evenements de l'année 1808"³ una pintura de la situació de la capital catalana abans i després de la revolta del juny, i una notícia dels esdeveniments que succeïen al Principat. Blondel era un home hàbil i intrigant, de formes amables, cultura i coneixement del país, però inclinat al doble joc i a la corrupció. Creia que calia atreure els catalans amb una política suau.

Després de relatar llargament l'entrada de les tropes napoleòniques a Barcelona i el sojorn que hi feren, Blondel explica l'encrespament de la situació des del principi de juny de 1808 i la tramesa de columnes mòbils franceses cap a diferents punts de la província. «La Divisió francesa, que des de la seva arribada es trobava acantonada en els pobles veïns de Barcelona i a Mataró, va rebre l'ordre de posar-se en ruta cap a Tarragona; un altre Cos fou dirigit cap a l'interior de la Província, amb l'esperança que no hi trobaria cap obstacle».

2. G. Laffaille, *Mémoires sur la campagne du Corps d'Armée des Pyrénées Orientales, commandé par le Général Duhesme, en 1808; suivis d'un précis des campagnes de Catalogne de 1808 à 1814*. París: Anselin et Pochard, 1826, p. 29 i ss.

3. Archives Diplomatiques, París, "Correspondance Politique. Espagne", vol. 677. *Rapport sur Barcelone et les Evenements de l'année 1808*, de Charles Blondel, 10 gener 1809.

Blondel continua exposant que aquestes columnes portaven ordres del capità general de ser ben rebudes pertot arreu. A més, algunes ciutats com Tarragona i Manresa havien tramès diputats que proclamaven llur submissió, d'altres consultaven a Barcelona quina conducta havien de seguir, i rebien consells de prudència i de tranquil·litat.

«Malgrat tot, l'Esperit del mal va triomfar. La Columna de Tarragona hi arribà sense oposició, i hi restà alguns dies, però a la seva tornada fou atacada en alguns Pobles que ella forçà i cremà; la que havia anat pel costat de Montserrat fou aturada als congostos del Bruc i no va poder continuar la seva marxa. Les Viles desguarnides de tropes franceses (...) foren seduïdes o forçades per homes turbulents que recorrien la Província, i tothom va agafar les armes». Blondel descriu els miquelets —«mals soldats sense disciplina, Bandits temibles»— i conclou: «Heus aquí els primers Enemics que es formaren a Catalunya i produïren ben aviat un aixecament general que cap autoritat local no va poder aturar».

MATIES RAMISA I VERDAGUER (Gurb, 1952) és doctor en història per la Universitat de Barcelona, professor de la Universitat de Vic i catedràtic d'ensenyament secundari. S'ha especialitzat en la investigació de la Guerra del Francès a Catalunya, sobre la qual ha publicat diverses obres, la darrera de les quals *Polítics i militars a la guerra del Francès, 1808-1814*.